

Kinderrechten

op straat

Problemen van kinderen in armoede
op het gebied van onderdak en huisvesting

Mariëlle Bahlmann

Kinderrechten op straat

Problemen van kinderen in armoede
op het gebied van onderdak en huisvesting

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd (waaronder het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
1. Inleiding en methodiek.....	6
2. Probleemschets.....	9
2.1 De dreiging om kinderen van ouders te scheiden als gevolg van dakloosheid.....	9
2.2 Het gebruik van de zwarte lijst en de negatieve verhuurders verklaring	12
2.3 Toegang tot de maatschappelijke opvang	14
2.3.1 Regiobinding.....	14
2.3.2 Zelfredzaamheid	15
2.4 Uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang.....	17
3. Kinderrechten	20
3.1 Kinderen zijn zelfstandige dragers van rechten	20
3.2 Het recht op een toereikende levensstandaard.....	21
3.3 Het recht op gezinsleven	23
3.4 Toegang tot de maatschappelijke opvang	26
4. Conclusies en aanbevelingen	27
5. Over de organisaties	35
5.1 Nationaal Fonds Kinderhulp	35
5.2 Defence for Children	36
6. Bronnenlijst	38
Colofon	

Voorwoord

Of de drie kinderen niet ergens anders kunnen logeren, bij opa en oma misschien? Dan is er voor Ingrid wel een bed in de nachtopvang. De gezinsopvang zit vol, daar kan geen moeder met drie kinderen bij. Dit hoort Ingrid als ze zich meldt bij de gemeente. Ze is haar huis uitgezet omdat ze de huur niet meer kan betalen. Eén ding weet Ingrid zeker: zij en haar kinderen blijven bij elkaar, wat er ook gebeurt. Ingrid houdt voet bij stuk. Dan kunnen ze – met z'n viertjes – uiteindelijk in een hotel terecht. En vandaar naar een kamer in de gezinsopvang. En daar zitten ze nu al een aantal maanden, totdat er zicht komt op een eigen woning.

Dakloosheid zet alle rechten van kinderen (en hun ouders) onder druk. Het is niet vanzelfsprekend meer dat kinderen met hun ouders opgroeien. De opvang is niet altijd een veilige en stabiele plek om te wonen, de oude school is te ver weg en spelen met vriendjes gaat niet langer. De onzekerheid en stress die kinderen ervaren heeft invloed op hun geestelijke en lichamelijke gezondheid. Zelden wordt aan kinderen gevraagd wat dit allemaal voor hen betekent.

Met dit boekje levert Defence for Children een belangrijke bijdrage aan het besef dat dakloosheid vraagt om een kinderrechtenaanpak door de overheid. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid, centraal én decentraal, de rechten van kinderen te respecteren, te beschermen en te realiseren. Een kinderrechtenaanpak kan ook woningcorporaties helpen alvorens te besluiten tot huisuitzetting over te gaan. Een kinderrechtenaanpak die erkent dat kinderen zelfstandige dragers van rechten zijn. En niet slechts een aanhangsel van hun ouders. Bescherming van hun rechten, juist vanwege hun kwetsbaarheid en afhankelijkheid, verdient prioriteit. De *Special rapporteur on adequate housing* geeft een aantal richtlijnen om een dergelijke aanpak vorm te geven. Een daarvan is kinderen betrekken bij die aanpak. Zo kan met hen een aanpak ontwikkeld worden die ook werkelijk het hoofd biedt aan hun belevingen en ervaringen. Ook dat is een kinderrecht.

Stans Goudsmit

gemeentelijke ombudsman Rotterdam en omstreken.

1. Inleiding

Ieder kind heeft het recht om veilig en gezond op te groeien. Een fundamentele voorwaarde hiervoor is het hebben van een dak boven je hoofd. Helaas is dit voor sommige kinderen in Nederland niet vanzelfsprekend. Via de Kinderrechtenhelpdesk ontvangt Defence for Children al langere tijd zorgelijke signalen over gezinnen in armoede met problemen op het gebied van onderdak en huisvesting. Het komt regelmatig voor dat gedreigd wordt kinderen van hun ouders te scheiden als het gezin dakloos is of dreigt te raken. Ook blijkt het voor gezinnen met kinderen lastig om vervangende woonruimte te vinden als de ouders op een zwarte lijst staan bij de woningcorporatie of een negatieve verhuurdersverklaring hebben. Voor deze gezinnen is lang niet altijd plek in de maatschappelijke opvang en is het, eenmaal wél toegelaten, lastig om weer uit te stromen naar een zelfstandige woning. Al deze problemen hebben een enorme weerslag op de kinderen. Zij voelen zich onveilig en onzeker over hun toekomst. De situatie waarin deze kinderen zich bevinden, staat vaak op zeer gespannen voet met de kinderrechten die zij hebben, zoals het recht op een toereikende levensstandaard en het recht op gezinsleven.

Bovenstaande signalen hebben Defence for Children ertoe gedreven om, in samenwerking met Nationaal Fonds Kinderhulp, in kaart te brengen wat de geldende wet- en regelgeving is in deze situaties. Ook willen wij meedenken over oplossingen om alle kinderen in Nederland een stabiele woon- en thuissituatie te bieden, zodat zij zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen naar volwassenheid.

Methodiek

In dit rapport staat de vraag centraal welke problemen gezinnen in armoede ervaren op het gebied van onderdak en huisvesting en hoe deze problemen zich verhouden tot de rechten van de kinderen. We beschrijven vier problemen die voortkomen uit regelmatig terugkerende vragen op de Kinderrechtenhelpdesk. De vier problemen worden getoetst aan de relevante wet- en regelgeving. Op basis daarvan komen we tot een conclusie en doen we enkele aanbevelingen aan gemeenten, woningcorporaties en hulpverleners rondom het gezin.

Om de problematiek te illustreren, zijn er drie interviews afgenomen met twee cliënten van de Kinderrechtenhelpdesk en een advocaat. De interviews zijn telefonisch afgenomen aan de hand van een vragenlijst waarna ze zijn uitgewerkt en ter goedkeuring zijn toegestuurd aan de participanten. De namen van de cliënten zijn gefingeerd.

2. Probleemschets

Kinderen en hun ouders¹ kunnen om uiteenlopende redenen dakloos raken. Via de Kinderrechtenhelpdesk hebben we contact met gezinnen² die dakloos zijn geraakt doordat zij door de woningcorporatie uit huis zijn gezet vanwege een huurachterstand. Deze is bijvoorbeeld ontstaan als gevolg van een echtscheiding of het verlies van een baan. Ook komt het voor dat de ene ouder de andere ouder samen met de kinderen op straat heeft gezet vanwege een ruzie. Daarnaast zijn er gezinnen dakloos omdat zij slechts tijdelijk onderdak hadden, bijvoorbeeld op een vakantiepark of bij familie of vrienden. Hoewel het verliezen van je (t)huis op zichzelf al een bijzonder ingrijpende en stressvolle gebeurtenis is, hebben deze gezinnen vaak ook te maken met bijkomende problematiek die het voor hen nog lastiger maakt hun leven weer op te pakken. Deze problematiek wordt hieronder beschreven.

2.1 De dreiging om kinderen van ouders te scheiden als gevolg van dakloosheid

Wanneer kinderen en hun ouders dakloos dreigen te raken, komt het in de praktijk regelmatig voor dat de betrokken hulpverleners dreigen de kinderen uit huis te laten plaatsen op het moment dat het gezin op straat komt te staan. Er zijn zaken bekend waarbij de kinderen bij de ouders zijn weggehaald en in een pleeggezin zijn geplaatst. Ook komt het voor dat de maatschappelijke opvang niet voldoende opvangplekken heeft voor een gezin. Ouders krijgen dan het dringende advies om hun kinderen onder te brengen in de crisisopvang en zichzelf te melden bij de nachtopvang. Als ouders dit weigeren, omdat zij niet van hun kinderen gescheiden willen worden, dreigt men de kinderen uit huis te plaatsen. De hulpverleners die wij in dit soort zaken spreken, geven aan dat het beter is om kinderen apart van hun ouders op te vangen in een pleeggezin of crisisopvang dan dat zij met hun ouders op straat staan. Ouders geven op hun beurt aan dat de dreiging om de kinderen bij hen weg te halen het hele gezin veel extra verdriet en stress oplevert.

---

1 Voor de leesbaarheid wordt in dit rapport gesproken van 'ouders' en 'kinderen'. Hier kan ook 'ouder' of 'kind' worden gelezen.

2 Onder het begrip 'gezin' wordt verstaan een huishouden van minstens één volwassene en minstens één minderjarig kind.

Het verhaal van Fayza

Mijn naam is Fayza, ik ben 35 jaar oud en ik heb een dochter van twaalf, Ayaan. Wij zijn van Somalische afkomst, maar we hebben de Nederlandse nationaliteit. We woonden een paar jaar in Engeland. Daar woont mijn familie. Het ging daar niet goed met ons dus besloot ik om met mijn dochter terug te keren naar Nederland. Ik had contact met een vriendin die mij vertelde dat wij bij haar konden wonen en dat zij mij zou helpen met het vinden van een baan. Eenmaal aangekomen in Nederland konden wij toch niet bij haar terecht. Wij hebben verder geen familie of vrienden in Nederland, dus we stonden letterlijk op straat.

Omdat mijn dochter en ik onderdak nodig hadden zijn wij naar de maatschappelijke opvang gegaan. Ik kreeg te horen dat deze vol zat. Een medewerker vertelde dat wij sowieso niet toegelaten zouden worden omdat ik zelfredzaam ben: ik kon mij in Engeland toch ook staande houden, waarom hier dan niet? Er is geen verder onderzoek gedaan naar onze situatie.

Via de Somalische moskee kwam ik in contact met een stichting voor vrouwen. De oprichtster bracht ons onder bij mensen uit haar netwerk. Daar ben ik haar dankbaar voor, maar het leverde ook stress op omdat wij steeds maar korte tijd bij deze (onbekende) mensen konden blijven slapen. In totaal verbleven we op zo'n vijftien verschillende adressen.

Al die tijd onderhield ik contact met de maatschappelijke opvang om uit te leggen dat het mij niet lukte onderdak te vinden. Ze zeiden niets voor ons te kunnen doen. Meerdere keren werd gedreigd mijn dochter bij mij weg te halen als er niet snel verandering zou komen in onze situatie, gewoon waar mijn dochter bij was. Hier had mijn dochter veel last van, ze werd angstig en verdrietig en kreeg last van hyperventilatie.

Gelukkig is er inmiddels verbetering in onze situatie. Defence for Children heeft ons advies gegeven over onze rechten en heeft contact opgenomen met de maatschappelijke opvang. Helaas lukte het niet om een plek in de maatschappelijke opvang te krijgen en dus heeft Defence for Children mij in contact gebracht met een advocaat, die gelijk een procedure heeft opgestart. De rechter besloot dat de gemeente verantwoordelijk is voor opvang, dat zij opvang voor mij moeten regelen en dat mijn dochter en ik niet van elkaar gescheiden mogen worden.

Ik ben heel blij met deze uitkomst. Na vijf maanden hebben wij eindelijk een plek in de maatschappelijke opvang en mijn dochter gaat naar school. Ik heb weer vertrouwen in onze toekomst. Mijn grootste wens is dat mijn dochter met plezier haar school afmaakt en dat wij een huis vinden om samen een stabiel en zelfstandig leven te kunnen leiden. ■

2.2 Het gebruik van de zwarte lijst en de negatieve verhuurdersverklaring

Hoewel woningcorporaties de afgelopen jaren meer aandacht hebben voor het voorkomen van huisuitzettingen, komt het nog steeds voor dat gezinnen uit huis worden gezet. Via de Kinderrechtenhelpdesk hebben wij voornamelijk contact met gezinnen die uit huis zijn gezet vanwege een huurachterstand.³ In een enkel geval was het veroorzaken van overlast of drugshandel vanuit de woning (zonder medeweten van de andere ouder) de oorzaak van de huisuitzetting. Wanneer een gezin eenmaal uit huis is gezet door de woningcorporatie, blijkt het bijzonder lastig om vervangende woonruimte te vinden.

Een eerste reden hiervoor is het gebruik van de zwarte lijst door woningcorporaties. Een huurder die op deze lijst is geplaatst, mag gedurende een bepaalde periode geen nieuw huurcontract aangaan bij de woningcorporatie. Wanneer deze woningcorporatie deel uitmaakt van een koepel, dan kunnen de aangesloten woningcorporaties de zwarte lijst ook raadplegen en de huurder weren. Als een gezin bij al deze woningcorporaties wordt geweerd, is het voor hen dus vrijwel onmogelijk vervangende woonruimte in de regio te vinden. Zij zijn dan genoodzaakt naar een andere regio te verhuizen. Weg van vriendjes en vriendinnetjes, de school en de sportclub van de kinderen en eventueel werk van de ouders.

Een tweede reden waarom het lastig is om vervangende woonruimte te vinden, heeft te maken met het gebruik van de verhuurdersverklaring door woningcorporaties. Wanneer de ouders een nieuw huurcontract willen aangaan met een woningcorporatie, wordt er vaak om een verhuurdersverklaring gevraagd. Dit is een schriftelijke mededeling van de vorige verhuurder waarin bijvoorbeeld staat of er in het verleden sprake is geweest van een huurachterstand en/of een huisuitzetting.

---

3 Het is niet bekend hoeveel gezinnen hun huis verlaten vanwege een huurachterstand. Er zijn slechts indicatieve cijfers. Zo blijkt uit de corporatiemonitor van koepelorganisatie Aedes dat woningcorporaties in 2017 in 3.700 gevallen genoodzaakt waren huurders uit hun woning te zetten. In 10% van deze gevallen zou het gaan om gezinnen met kinderen. Als mensen zelf, met het oog op een huisuitzetting, de sleutel inleveren, telt dit als een vrijwillig vertrek en worden zij niet meegenomen in dit cijfer. Ook de gezinnen die zelf de huur hebben opgezegd, zijn niet meegenomen in dit cijfer. Het daadwerkelijke aantal gezinnen dat hun woning heeft verlaten vanwege een huurachterstand ligt vermoedelijk dan ook vele malen hoger.

Als de oude woningcorporatie een negatieve verhuurdersverklaring afgeeft, kan de nieuwe woningcorporatie besluiten de woning niet te verhuren.⁴

Zowel het gebruik van de zwarte lijst als de negatieve verhuurdersverklaring – en soms een combinatie van beiden – leidt er in de praktijk toe dat het moeilijk is om vervangende woonruimte te vinden voor een gezin dat uit huis is gezet door de woningcorporatie. Deze gezinnen vinden tijdelijk onderdak bij familie of vrienden, komen terecht op vakantieparken (waar permanente bewoning niet is toegestaan) of zij melden zich noodgedwongen bij de maatschappelijke opvang.

2.3 Toegang tot de maatschappelijke opvang

Gezinnen die dakloos zijn geraakt worden niet altijd toegelaten tot de maatschappelijke opvang. Het komt voor dat zij worden geweigerd omdat zij geen binding hebben met de gemeente waar zij zich melden of de gemeente geeft aan dat de ouders voldoende zelfredzaam zijn en zich zonder gemeentelijke hulp moeten redden.

2.3.1 Regiobinding

Dakloze gezinnen worden nog steeds geweigerd bij de maatschappelijke opvang als zij geen binding hebben met de gemeente waar zij zich melden.⁵ Dit is met name een probleem voor gezinnen die vanuit het buitenland zijn teruggekeerd naar Nederland en vervolgens dakloos zijn geraakt. Deze gezinnen hebben met geen enkele gemeente binding en vallen daardoor tussen wal en schip. In meerdere gevallen kregen gezinnen zelfs het advies terug te keren naar het land waar zij recent vandaan kwamen, terwijl zij de Nederlandse nationaliteit hebben.

---

4 In 2016 zijn er Kamervragen gesteld over het gebruik van de verhuurdersverklaring door woningcorporaties. In antwoord op deze Kamervragen heeft de minister van Wonen en Rijksdienst laten weten dat het gebruik van de verhuurdersverklaring volgens hem niet in strijd is met de letter of ratio van de wet. De verhuurders en aspirant-huurders zijn wettelijk niet verplicht om een verhuurdersverklaring te vragen of te verstrekken. Een huurovereenkomst kan echter alleen tot stand komen door wilsovereenstemming van beide partijen. Daarom mag een verhuurder volgens de minister eisen stellen bij het toewijzen van een huurwoning, mits deze eisen redelijk en billijk zijn. Zie voor de volledige beantwoording van de Kamervragen: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2016Z17572&did=2016D40024>.

5 Uit een onderzoek van het Trimbos-Instituut naar de toegankelijkheid van de maatschappelijke opvang in 2017 is eveneens naar voren gekomen dat dakloze mensen niet altijd worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang en dat het ontbreken van regiobinding hiervoor nog steeds een veelgebruikt argument is. In 2017 werd in 49% van de 135 aanmeldingen geen opvang verleend. Het ontbreken van regiobinding speelde bij twee derde (69%) van de afwijzingen een rol. Bij 43% van de afwijzingen was het ontbreken van regiobinding zelfs de enige reden voor afwijzing.

2.3.2 Zelfredzaamheid

Gezinnen die dakloos zijn geraakt en zich niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp of met hulp van hun sociale netwerk kunnen redden, kunnen zich melden bij de maatschappelijke opvang. Vervolgens vindt er een onderzoek plaats om vast te stellen of de ouders voldoende zelfredzaam zijn om zich zonder gemeentelijke hulp te redden.⁶ Op de Kinderrechtenhelpdesk hebben wij contact met ouders die met hun kinderen op straat staan en toch het stempel 'zelfredzaam' hebben gekregen. Dit treft met name ouders die 'slechts' een huisvestingsprobleem hebben en geen andere problematiek, zoals een drugs- of alcoholverslaving of psychische problematiek. Deze gezinnen krijgen geen toegang tot de maatschappelijke opvang en krijgen het advies een beroep te doen op hun sociale netwerk voor onderdak. Niet al deze gezinnen hebben een sociaal netwerk. Het kan ook zijn dat hun netwerk al is uitgeput omdat zij, voordat zij zich bij de maatschappelijke opvang meldden, al langere tijd bij familie of vrienden hebben gewoond. Voor veel gezinnen is de aanmelding bij de maatschappelijke opvang al een laatste redmiddel.⁷

---

6 Bijvoorbeeld door in het invullen van de zelfredzaamheidsmatrix. Let wel: de Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft geoordeeld dat enkel het invullen van de zelfredzaamheidsmatrix te summier is om als een onderzoek in de zin van artikel 2.3.2 lid 4 Wmo 2015 te worden aangemerkt, zie CRvB 5 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1259. Daarnaast heeft de Amsterdamse bestuursrechter geoordeeld dat de gemeente ook inzicht moet geven in de weging van de zwaarte van de problemen op de verschillende leefgebieden van de zelfredzaamheidsmatrix, zie: Rechtbank Amsterdam 14 juli 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4982.

7 Zie in dit verband ook het artikel 'Zelfredzaam zonder dak' dat in december 2017 is gepubliceerd in De Groene Amsterdammer. In dit artikel wordt gesteld dat daklozen zonder psychiatrische of verslavingsproblematiek het stempel 'zelfredzaam' opgeplakt krijgen om te maskeren dat er in Nederland te weinig opvangplekken en betaalbare woningen zijn. Het gehele artikel is via de volgende link te lezen: <https://www.groene.nl/artikel/zelfredzaam-zonder-dak>. Zie daarnaast ook het artikel 'De zelfredzame dakloze. Over het eigen-kracht-criterium bij beslissingen over toegang tot maatschappelijke opvang'. Dit artikel is via de volgende link terug te lezen: https://www.straattjurist.nl/wp-content/uploads/2013/09/2017-NJB44_ART_1-Zelfredzame-dakloze.pdf.

Het verhaal van advocaat Else Weijnsfeld

Mijn naam is Else Weijnsfeld en ik ben dertien jaar werkzaam als advocaat. Het advocatenkantoor waar ik werk, houdt zich met name bezig met personen die worden uitgesloten van hun sociaal-economische rechten. In mijn praktijk heb ik veel te maken met dakloze gezinnen die problemen hebben op het gebied van onderdak en huisvesting.

Ik heb cliënten die niet worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang omdat de gemeente vindt dat de ouders voldoende zelfredzaam zijn. Ik vind dat ouders die met hun kinderen op straat staan per definitie niet zelfredzaam zijn. Zij zouden altijd toegelaten moeten worden tot de maatschappelijke opvang. Ook komt het voor dat dakloze gezinnen, vaak remigranten, niet worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang omdat zij geen binding hebben met de gemeente. Zij worden gewoon weggestuurd zonder enige vorm van hulp. Dit is een probleem dat ik de laatste tijd steeds vaker tegenkom. Ik merk dat gemeenten niet altijd op de hoogte zijn van de geldende regels en dat zij naar elkaar blijven wijzen, zonder dat zij kijken naar een oplossing voor het gezin dat op straat staat. Als het de ouders dan niet lukt om onderdak te vinden, wordt er bovendien bedreigd om de kinderen bij hen weg te halen en elders onder te brengen.

Dat dakloze gezinnen met kinderen niet worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang heeft vooral te maken met het feit dat er niet voldoende opvangplekken zijn. Hier verbaas ik me over aangezien dit tien jaar geleden ook al een probleem was.

Ik maak me ook zorgen om gezinnen die wel zijn toegelaten tot de maatschappelijke opvang. Dit is geen goede plek voor kinderen om langdurig te verblijven. In de maatschappelijke opvang zitten veel gezinnen op elkaar, met ieder hun eigen problematiek. Zij delen voorzieningen zoals de keuken, de badkamer en het toilet met elkaar. Er is weinig privacy waardoor er onderling veel ruzie is. Ouders bemoeien zich met de opvoeding van elkaars kinderen. Ook kinderen pesten elkaar. Er is te weinig aandacht voor het herstel van traumatische ervaringen, waardoor ouders overbelast raken en hun ouderrol minder goed kunnen vervullen. Helaas is het lastig uit te stromen omdat er te weinig woningen beschikbaar zijn. Ondanks mijn zorgen ben ik blij dat ik deze gezinnen vanuit mijn rol als advocaat kan ondersteunen. Zonder advocaat is het moeilijk voor hen om hun recht te halen. ■

2.4 Uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang

Voor gezinnen die zijn toegelaten tot de maatschappelijke opvang, is het lastig om uit te stromen naar een zelfstandige woning, zelfs als zij een urgentieverklaring hebben. Dit probleem heeft te maken met het tekort aan voldoende en betaalbare woningen. Kinderen en hun ouders verblijven hierdoor vaak vele maanden in de maatschappelijke opvang, terwijl dit geen geschikte plek is voor kinderen om op te groeien. Er is weinig privacy, waardoor het leiden van een 'normaal' gezinsleven wordt bemoeilijkt. Ook komt het voor dat kinderen belast worden met problemen van andere gezinnen doordat zij getuige zijn van ruzies en soms zelfs geweld. Er is niet altijd voldoende ruimte om te spelen of om op een rustige plek huiswerk te maken. Tot slot geven kinderen aan dat zij geen vriendjes en vriendinnetjes durven mee te nemen omdat zij zich schamen voor hun woonsituatie.

Het verhaal van Saskia

Mijn naam is Saskia, ik ben 37 jaar en ik werk met veel plezier in een zorgcentrum. Ik heb drie dochters van vier, vijf en zes jaar oud. Tot vorig jaar woonden wij in de koopwoning van een kennis. Wij moesten deze woning verlaten omdat het huis werd verkocht. Ik had weliswaar een urgentieverklaring, maar er waren niet voldoende betaalbare huurwoningen beschikbaar in de gemeente. Hierdoor zijn mijn dochters en ik dakloos geraakt.

Toen wij op straat stonden, heb ik met allerlei organisaties contact opgenomen. Niemand kon ons helpen. Ook bij de maatschappelijke opvang konden wij niet terecht, omdat er onvoldoende opvangplekken waren. Zonder enige hulp werden wij de straat weer opgestuurd. Ik was radeloos en heb onbekenden op straat gevraagd of wij de nacht bij hen mochten doorbrengen. Dit is een aantal keer gelukt. Ook hebben mijn dochters en ik weleens op mijn werk geslapen.

Via internet kwam ik terecht bij de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children. Zij hebben contact opgenomen met verschillende instanties waardoor het toch gelukt is een plek in de maatschappelijke opvang te krijgen. Hoewel ik blij was dat wij een slaapplek hadden, was het ook zwaar. De maatschappelijke opvang is geen goede plek voor kinderen. Als gezin heb je weinig privacy en er is veel onrust. Mijn dochters raakten zo gestrest dat zij buikklachten kregen en in behandeling moesten bij een arts. Ik kreeg nauwelijks begeleiding bij het vinden van een nieuwe woning en dat vond ik moeilijk. Wij hebben uiteindelijk zeven maanden in de maatschappelijke opvang gewoond voordat we een woning vonden.

Mijn dochters en ik zijn ontzettend blij dat de rust is teruggekeerd. Met mijn dochters gaat het goed op school en hun buikklachten zijn over. Ik hoop dat we nog lang gelukkig en gezond mogen zijn in onze nieuwe woning. ■

3. Kinderrechten

3.1 Kinderen zijn zelfstandige dragers van rechten

Kinderen zijn zelfstandige dragers van rechten. Vanuit die gedachte is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (ook wel Kinderrechtenverdrag genoemd) tot stand gekomen.⁸ Het Kinderrechtenverdrag heeft betrekking op vrijwel alle levensterreinen van een kind. Voor kinderen die opgroeien in armoede en problemen ervaren op het gebied van onderdak en huisvesting, zijn de volgende kinderrechten in zijn algemeenheid relevant.

Het belang van het kind

In artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag staat dat het belang van het kind altijd een eerste overweging moet zijn als er een beslissing wordt genomen die het kind aangaat. De verplichting om het belang van het kind een eerste overweging te laten zijn, geldt voor openbare en particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn, rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten en wetgevende lichamen. De rechten uit het Kinderrechtenverdrag dienen in onderlinge samenhang te worden gezien en moeten worden begrepen als een concretisering van het belang van het kind.⁹ Naast de rechten uit het Kinderrechtenverdrag, kunnen ook rechten uit andere verdragen gebruikt worden om invulling te geven aan wat in het belang van het kind is.

De mening van het kind

In artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag is vastgelegd dat ieder kind het recht heeft om zijn mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. Er moet serieus worden geluisterd naar de mening van het kind en hieraan dient passend belang te worden gehecht. Het uitgangspunt is dat ieder kind in staat is om zijn mening te uiten, ongeacht zijn leeftijd. De leeftijd mag wel worden betrokken bij het gewicht dat aan de mening van het kind wordt gehecht. Het recht om te worden gehoord waarborgt dat het belang van het kind ook daadwerkelijk als eerste overweging kan gelden.¹⁰

---

8 Het Kinderrechtenverdrag is in 1989 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Nederland heeft het Kinderrechtenverdrag in 1995 geratificeerd, waardoor het juridisch bindend is.

9 Blaak 2012, p. 9; Zie ook UN Document CRC/C/GC/14, p. 3, nr. 4.

10 UN Document CRC/C/GC/14, par. 89.

In het meest recente rapport van de *Special Rapporteur on adequate housing* van de Verenigde Naties staat dat het belangrijk is dat ook kinderen hun mening kunnen geven over het recht op huisvesting. Hun mening moet worden betrokken bij het opstellen van beleid om dakloosheid tegen te gaan.¹¹

3.2 Het recht op een toereikende levensstandaard

Ieder kind heeft volgens artikel 27 van het Kinderrechtenverdrag het recht op een levensstandaard die toereikend is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Toegang tot adequate huisvesting is ook onderdeel van dit recht. Ouders zijn hier als eerste verantwoordelijk voor. De overheid moet ervoor zorgen dat de ouders deze verplichtingen kunnen nakomen en dit ook daadwerkelijk doen. Wanneer het de ouders niet lukt om hun kinderen een toereikende levensstandaard te bieden, moet de overheid ingrijpen en de ouders ondersteunen. De overheid moet zorgen voor programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name op het gebied van voeding, kleding en huisvesting.

Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties¹² heeft zich ook uitgesproken over het recht op huisvesting als onderdeel van het recht op een toereikende levensstandaard. Volgens het Kinderrechtencomité moet adequate huisvesting aan een aantal eisen voldoen. Zo moet er sprake zijn van juridische woonzekerheid, toegang tot faciliteiten, de aanwezigheid van infrastructuur, betaalbaarheid, bewoonbaarheid, toegankelijkheid, geschiktheid van de locatie, veiligheid, toegang tot drinkwater en sanitair en andere hygiënische faciliteiten.¹³ Het Kinderrechtencomité is tevens van mening dat het recht op huisvesting meer omvat dan alleen een dak boven je hoofd. Het gaat om het recht om ergens in veiligheid, vrede en waardigheid te wonen.¹⁴

---

11 Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination in this context, A/HRC/37/53, 15 januari 2018.

12 Het Kinderrechtencomité houdt toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag, zie artikel 43 IVRK.

13 UN Document CRC/C/GC/21, par. 50.

14 Het Kinderrechtencomité heeft deze interpretatie overgenomen uit General Comment nr. 4 van het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten en verwijst hiernaar in het eigen General Comment nr. 21 (over straatkinderen).

Het Kinderrechtencomité vindt ook dat de overheid maatregelen moet nemen om huisuitzettingen zoveel mogelijk te voorkomen. Wanneer dit niet lukt, mag een uitzetting pas plaatsvinden wanneer er een alternatieve opvangplek voor het gezin is geregeld. Op deze manier beperkt men de negatieve gevolgen voor kinderen.¹⁵

3.3 Het recht op gezinsleven

Ieder kind heeft het recht op gezinsleven. Hierop mag geen onrechtmatige inbreuk worden gemaakt. Dit is vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Artikel 9 en 16 van het Kinderrechtenverdrag

In de artikelen 9 en 16 van het Kinderrechtenverdrag staat dat ieder kind het recht heeft op gezinsleven en dat een kind het recht heeft om bij zijn ouders op te groeien. Een kind mag niet tegen zijn wil worden gescheiden van zijn ouders, tenzij deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Te denken valt aan situaties waarin er sprake is van misbruik of verwaarlozing. Het mag niet eenvoudig worden aangenomen dat het in het belang van het kind is om gescheiden te worden van zijn ouders. Volgens het Kinderrechtencomité mogen financiële en materiële armoede, of omstandigheden die direct en uitsluitend aan dergelijke armoede te wijten zijn, nooit de enige reden zijn om een kind bij zijn ouders weg te halen. Wanneer een gezin te maken heeft met armoede, dan moet dat worden beschouwd als een signaal dat het gezin behoefte heeft aan passende ondersteuning.¹⁶

Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Het recht op gezinsleven is ook vastgelegd in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Volgens dit artikel mag er alleen een inbreuk gemaakt worden op het recht op gezinsleven als dit bij wet is voorzien, de inbreuk een legitiem doel nastreeft en de inbreuk noodzakelijk is in een democratische samenleving. In meerdere uitspraken heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens expliciet benadrukt dat armoede niet verward mag worden met verwaarlozing. Het niet hebben van voldoende middelen mag dan ook nooit de enige reden zijn om een kind van

---

¹⁵ UN Document CRC/C/GC/21, par. 51.

¹⁶ Het Kinderrechtencomité heeft deze overweging overgenomen uit paragraaf 15 van de VN-Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen. Het Kinderrechtencomité verwijst onder meer naar deze overweging in General Comment nr. 14 (over het belang van het kind) en General Comment nr. 21 (over straatkinderen).

zijn ouders te scheiden omdat dit in strijd is met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens bepaalt verder dat het de verantwoordelijkheid van de overheid is om ondersteuning te bieden aan gezinnen die onvoldoende middelen hebben in de vorm van materiële of andere bijstand. Op deze manier moet de staat ervoor zorgen dat gezinsleven mogelijk is en blijft.¹⁷

Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens kan rechtstreeks worden ingeroepen voor de Nederlandse rechter. Dit gebeurde ook in een zaak die speelde in 2012.¹⁸ In deze zaak dreigde een uitgeprocedeerde moeder op straat te komen staan met haar kinderen van destijds twee, acht en tien jaar oud.¹⁹ De moeder had onvoldoende financiële middelen om voor haar kinderen te zorgen. De overheid stelde voor de kinderen via een kindbeschermingsmaatregel onderdak te bieden en alleen de moeder op straat te zetten. Dit achtte de Hoge Raad onacceptabel en in strijd met het recht op respect voor gezinsleven, zoals vastgelegd in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Geheel in lijn met deze uitspraak van de Hoge Raad, heeft toenmalig staatssecretaris Van Rijn in 2015 in antwoord op Kamervragen nogmaals benadrukt dat het welzijn van kinderen niet gebaat is bij het scheiden van kinderen van hun ouders vanwege dakloosheid. De staatssecretaris wijst hierbij op de verantwoordelijkheid van gemeenten voor het bieden van geschikte opvang aan gezinnen die dit nodig hebben. Wanneer er onvoldoende opvangcapaciteit is om een gezin op te vangen, zijn gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van een passend alternatief. Het gescheiden opvangen van kinderen van hun ouders valt daar volgens de staatssecretaris niet onder.²⁰

---

17 EHRM 16 mei 2016, 72850/14 (Soares de Melo t. Portugal); EHRM 18 juni 2013, 28775/12 (R.M.S. tegen Spanje); EHRM 18 december 2008, 39948/06 (Saviny t. Oekraïne); EHRM 21 juni 2007, 23499/06 (Havelka and others t. Tsjechië); EHRM 26 oktober 2006, 23848/04 (Wallova en Walla t. Tsjechië); EHRM 21 september 2006, 12643/02 (Moser t. Oostenrijk).

18 Hoge Raad 21 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW5328.

19 Hoewel het in deze zaak om een vreemdelingrechtelijke procedure ging, is de zaak ook relevant voor andere rechtsgebieden, waaronder het familierecht en het sociaal-zekerheidsrecht.

20 Document te raadplegen via de volgende link: <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2015D43916&did=2015D43916>.

3.4 Toegang tot de maatschappelijke opvang

De toegang tot de maatschappelijke opvang is geregeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. In artikel 1.2.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 staat dat een persoon die zijn thuissituatie heeft verlaten en zich niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk, kan handhaven in de samenleving, zich bij iedere gemeente in Nederland kan aanmelden voor opvang.²¹ De gedachte achter dit wetsartikel is dat het voor mensen in nood niet zou moeten uitmaken bij welke gemeente zij aankloppen voor hulp. In alle gevallen moet veilige opvang worden geborgd, aldus toenmalig staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.²²

Het uitgangspunt van landelijke toegankelijkheid van de maatschappelijke opvang is niet alleen vastgelegd in de wet, ook op gemeentelijk niveau zijn afspraken gemaakt om dit in de praktijk te waarborgen. Zo is er in 2014 een handreiking opgesteld met modelbeleidsregels die de gemeente kan hanteren bij het bepalen van de plaats waar een dak- of thuisloze het beste maatschappelijke opvang kan krijgen.²³ Het uitgangspunt is dat de gemeente waar iemand zich meldt verantwoordelijk is voor het bieden van eerste opvang. Een cliënt mag de toegang tot de maatschappelijke opvang niet worden geweigerd op grond van een gebrek aan binding met de regio van aanmelding. Als er geen plek is in de maatschappelijke opvang, dan zoekt de gemeente samen met de cliënt een tijdelijk passend alternatief. Vervolgens wordt bekeken waar een traject in de maatschappelijke opvang het meeste kans van slagen heeft. Wanneer de kans van slagen groter is in een andere gemeente, dan neemt de gemeente in overleg met de cliënt contact op met die andere gemeente om een warme overdracht te regelen.²⁴

---

21 Zie ook: Kamerstukken II 2013/14, 33 841, nr. 3, p. 127 (MvT).

22 Brief met kenmerk 1072240-159728-DMO, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2016.

23 'Handreiking Landelijke toegang maatschappelijke opvang', Vereniging van Nederlandse Gemeenten 2014.

24 Als de gemeenten het niet eens zijn over de plek waar een traject het meeste kans van slagen heeft, dan proberen de gemeenten eerst samen tot een oplossing te komen. Lukt dit niet, dan kunnen zij hun geschil voorleggen aan de commissie Landelijke toegankelijkheid. Deze commissie heeft als taak geschillen te behandelen tussen gemeenten of regio's over de vraag in welke gemeente of regio het traject van maatschappelijke opvang het meeste kans van slagen heeft. De commissie brengt advies uit. Gemeenten hebben afgesproken dat zij het oordeel van de commissie volgen. In afwachting van dit advies, wordt de opvang voortgezet. Zie voor meer informatie over deze commissie: <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/beschermd-wonen-maatschappelijke-opvang-ggz/commissie-landelijke-toegankelijkheid-beschermd-wonen-en-maatschappelijke-opvang#Taak>

4. Conclusies en aanbevelingen

Het verliezen van je (t)huis grijpt diep in op het leven van een kind. Om schade aan de ontwikkeling van een kind te voorkomen of te beperken, is het belangrijk dat er bij de aanpak van dakloosheid rekening wordt gehouden met de rechten van het kind. In ons contact met gezinnen op de Kinderrechtenhelpdesk merken wij dat hier nauwelijks naar wordt gekeken. De ouders staan centraal en hetgeen dat zij hebben gedaan of nagelaten. In dit rapport zijn vier problemen aan bod gekomen waar gezinnen met kinderen tegenaan lopen op het gebied van onderdak en huisvesting. Op basis van de rechten van de kinderen trekken wij de volgende conclusies:

Het is niet toegestaan om kinderen van hun ouders te scheiden als gevolg van dakloosheid. Ook het dreigen hiermee is niet toegestaan.

Op basis van het Kinderrechtenverdrag en andere internationale regelgeving mag armoede nooit de enige reden zijn om een kind van zijn ouders te scheiden. Dit is een onrechtmatige inbreuk op het recht op gezinsleven. Wanneer een gezin te maken heeft met armoede, dan moet dat worden beschouwd als een signaal dat het gezin behoefte heeft aan passende ondersteuning.

Woningbouwcorporaties houden onvoldoende rekening met de rechten van de kinderen bij het gebruik van de zwarte lijst en de negatieve verhuurdersverklaring.

Wanneer ouders op een zwarte lijst worden geplaatst of een negatieve verhuurdersverklaring krijgen van de woningcorporatie, gebeurt dat op basis van hetgeen de ouders hebben gedaan of nagelaten. De rechten van het kind worden onvoldoende meegewogen, terwijl de gevolgen van het gebruik van deze maatregelen grote impact heeft op het leven van een kind.

Een gebrek aan regiobinding is geen reden om kinderen en hun ouders de toegang tot de maatschappelijke opvang te ontzeggen.

Gezinnen mogen niet worden weggestuurd bij de maatschappelijke opvang vanwege een gebrek aan regiobinding. De gemeente waar een gezin zich meldt is verantwoordelijk voor de eerste opvang. Wanneer de gemeente van mening is dat een opvangtraject in een andere gemeente meer kans van slagen heeft, dan moet er een warme overdracht plaatsvinden. Tot die tijd blijft de eerste gemeente verantwoordelijk voor de opvang van het gezin.

Dakloze gezinnen met kinderen zijn niet zelfredzaam.

Dakloze gezinnen met kinderen worden niet toegelaten tot de maatschappelijke opvang als uit onderzoek blijkt dat de ouders zelfredzaam zijn. Tijdens dit onderzoek staat de positie van de ouders centraal. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de rechten van de kinderen waardoor deze onder druk komen te staan. Ouders die hun kinderen geen dak boven hun hoofd kunnen bieden, zijn niet zelfredzaam. Het tegenwerpen van zelfredzaamheid zou dan ook geen reden mogen zijn om gezinnen met kinderen de toegang tot de maatschappelijke opvang te ontzeggen.

Kinderen en hun ouders verblijven te lang in de maatschappelijke opvang.

Kinderen en hun ouders verblijven vaak vele maanden in de maatschappelijke opvang vanwege een gebrek aan voldoende beschikbare en betaalbare woningen. Het verblijf in de maatschappelijke opvang is niet bevorderlijk - en soms zelfs schadelijk - voor de ontwikkeling van kinderen. Het verblijf in de maatschappelijke opvang zou zo kort mogelijk en zo lang als noodzakelijk moeten duren.

Aanbevelingen

Defence for Children vindt het belangrijk dat er meer aandacht komt voor het feit dat kinderen zelfstandige dragers zijn van rechten. De rechten van de kinderen moeten worden meegewogen bij het maken van beslissingen die kinderen aangaan. Om verbetering te brengen in de situatie van kinderen die met hun ouders dakloos zijn of dreigen te raken, doen wij de volgende aanbevelingen aan gemeenten, woningcorporaties en hulpverleners rondom het gezin:

Voor gemeenten

- Zorg ervoor dat alle professionals, die vanuit de gemeente te maken hebben met dakloze gezinnen, kennis hebben van kinderrechten en de geldende wet- en regelgeving op het gebied van armoede en dakloosheid. Zorg ervoor dat zij weten dat armoede nooit de enige reden mag zijn om kinderen van hun ouders te scheiden en dat hier ook niet mee gedreigd mag worden. Informeer professionals hier bijvoorbeeld over via een kinderrechten training en door het verstrekken van informatiemateriaal.
- Houd toezicht op de uitvoering van het gemeentelijke beleid in de praktijk om te verzekeren dat in de praktijk daadwerkelijk vanuit een kinderrechterlijke aanpak wordt gewerkt.

Beleg deze verantwoordelijkheid bij een team binnen de gemeente dat zich bezighoudt met het armoede- en schuldenbeleid.

- Maak afspraken met woningcorporaties om af te stemmen hoe de hulpverlening rondom een gezin vroegtijdig ingeschakeld kan worden zodat een huurachterstand niet verder oploopt en huisuitzettingen van gezinnen met kinderen worden voorkomen. Doe bij het opstellen van deze afspraken inspiratie op bij gemeenten die dergelijke afspraken al hebben gemaakt met woningcorporaties. Enkele *good practices* zijn terug te vinden in de Handreiking Voorkomen Huisuitzettingen 2018.
- Maak afspraken met woningcorporaties om ervoor dat zorgen dat, wanneer een huisuitzetting niet voorkomen kan worden, gezinnen met kinderen niet uit huis worden gezet vóórdát er een alternatieve opvangplek is geregeld.
- Zorg ervoor dat dakloze ouders met kinderen worden toegelaten tot de maatschappelijke opvang, bijvoorbeeld door hen als extra kwetsbare groep aan te merken vanwege de aanwezigheid van de kinderen. Zorg ervoor dat een gebrek aan regiobinding of het tegenwerpen van van zelfredzaamheid niet als argumenten mogen worden gebruikt om hen de toegang tot de maatschappelijke opvang te ontzeggen.
- Bied een passend alternatief wanneer er een gebrek aan opvangplekken is in de maatschappelijke opvang, bijvoorbeeld door een plek op een vakantiepark of in een hotel te regelen.
- Zorg ervoor dat de maatschappelijke opvang een veilige plek is voor kinderen om tijdelijk op te groeien. Vraag aan de kinderen in de maatschappelijke opvang waar zij behoefte aan hebben. Neem hun mening serieus en weeg deze mee bij het nemen van beslissingen. Koppel altijd terug aan de kinderen wat er met hun mening is gedaan.
- Zorg ervoor dat ouders tijdens hun verblijf in de maatschappelijke opvang van daaruit actief ondersteund worden bij het vinden van vervangende woonruimte zodat het verblijf van gezinnen in de maatschappelijke opvang zo kort mogelijk duurt.
- Zorg ervoor dat ouders tijdens hun verblijf in de maatschappelijke opvang van daaruit actief ondersteund worden bij het vinden van vervangende woonruimte zodat het verblijf van gezinnen in de maatschappelijke opvang zo kort mogelijk duurt en doorstroming sneller kan plaatsvinden. Hierdoor worden meer plekken gegenereerd.

Voor woningcorporaties

- Zorg ervoor dat huisuitzettingen van gezinnen met kinderen worden voorkomen door betalingsachterstanden in een vroeg stadium te signaleren. Zorg er dus ook voor dat de gezinnen tijdig in beeld zijn.
- Maak afspraken met de gemeente om af te stemmen hoe de hulpverlening rondom een gezin vroegtijdig ingeschakeld kan worden zodat een huurachterstand niet verder oploopt. Doe bij het opstellen van deze afspraken inspiratie op bij woningcorporaties die dergelijke afspraken al hebben gemaakt met gemeenten. Enkele *good practices* zijn terug te vinden in de Handreiking Voorkomen Huisuitzettingen 2018.
- Wanneer een huisuitzetting niet voorkomen kan worden, zorg er dan voor dat gezinnen met kinderen niet uit huis worden gezet vóórdát een alternatieve opvangplek is geregeld. Maak hierover afspraken met de gemeente.
- Ga zeer terughoudend om met het gebruik van de zwarte lijst en de negatieve verhuurdersverklaring bij gezinnen met kinderen. Weeg de rechten van het kind en de gevolgen op diens leven zichtbaar en afzonderlijk mee bij de beslissing om een gezin op een zwarte lijst te plaatsen of een negatieve verhuurdersverklaring af te geven.
- In het geval dat een gezin met kinderen op een zwarte lijst is geplaatst bij een andere woningcorporatie of een negatieve verhuurdersverklaring heeft, sluit hen dan niet bij voorbaat uit om in aanmerking te komen voor een woning. Ga het gesprek aan met het gezin, hun netwerk en eventuele hulpverleners om te bezien wat de mogelijkheden zijn voor het huren van een woning.

Voor hulpverleners rondom het gezin

- Zorg ervoor dat je op de hoogte bent van de rechten van kinderen en de geldende wet- en regelgeving op het gebied van armoede en dakloosheid. Dit kan bijvoorbeeld door het volgen van een kinderrechtentraining of door het lezen van informatiemateriaal.
- Weet dat armoede nooit de enige reden mag zijn om kinderen van hun ouders te scheiden. Ook het dreigen hiermee is niet toegestaan.
- Weet welke stappen ondernomen moeten worden als de rechten van kinderen onder druk komen te staan of waar om hulp gevraagd kan worden ten behoeve van informatie.
- Bied passende ondersteuning aan gezinnen met kinderen die te maken hebben met armoede en schuldenproblematiek. Bekijk per gezin waar zij behoefte aan hebben en lever maatwerk. Zet tijdig gespecialiseerde hulp in als de situatie dit vereist.
- Ga het gesprek aan met de gemeente over de aanpak van armoede en het voorkomen van dakloosheid.
- Praat met kinderen om erachter te komen wat zij nodig hebben. Neem hun mening serieus en weeg deze mee bij het nemen van beslissingen. Koppel altijd terug aan de kinderen wat er met hun mening is gedaan.

5. Over de organisaties

5.1 Nationaal Fonds Kinderhulp

In Nederland groeien bijna vierhonderdduizend kinderen op in arme gezinnen. Voor deze kinderen zijn veel dingen niet zo vanzelfsprekend als voor veel van hun leeftijdgenoten. Kinderhulp kan een rol van betekenis spelen als het gaat om het bieden van tegenwicht aan de gevolgen van armoede voor kinderen. Kinderhulp biedt praktische en kindgerichte ondersteuning. Hiermee verlichten we de stress die ouders en kinderen ervaren als er geen geld is voor een fiets om mee naar school te gaan of voor een dagje uit. Laat staan om op vakantie te gaan. Denk ook aan kinderen die niet mee kunnen op schoolreisje, geen lid kunnen zijn van een sportclub of hun zwemdiploma niet kunnen halen. Soms ontbreekt zelfs een behoorlijk bed om in te slapen. Kinderhulp maakt deze zaken voor kinderen wél mogelijk.

Om het meedoen van kinderen mogelijk te maken en om sociale uitsluiting te voorkomen werkt Kinderhulp nauw samen met Leergeld en Jeugdfonds Sport en Cultuur. Samen streven deze organisaties ernaar om zoveel mogelijk kinderen te bereiken met een zo breed mogelijk voorzieningenpakket. In principe is deze hulp aanvullend op wat gemeenten kinderen bieden. Meer informatie? Zie www.samenvoorallekinderen.nl.

Een aanvraag doen voor een kind, hoe werkt dat?

Maatschappelijke organisaties en gemeentelijke teams die zich direct inzetten voor kinderen en jongeren in armoede, kunnen bij Kinderhulp aanvragen doen voor voorzieningen voor kinderen. In contact met de kinderen en jongeren hebben de werkers goed zicht op de financiële en sociale problemen en noden waarmee de kinderen en gezinnen te maken hebben. Kinderhulp heeft een online aanvragensysteem. Een contactpersoon van een maatschappelijke organisatie meldt zich aan als intermediair via de website <https://kinderhulp.nl/aanvraag/> of via e-mail aanvragen@kinderhulp.nl. De medewerker die betrokken is bij het betreffende kind schrijft een motivatiebrief waarin de sociale en financiële situatie van het gezin wordt beschreven. Eens in de drie weken worden alle aanvragen beoordeeld en krijgt de aanvrager uitsluitsel over de toekenning. Het toegekende bedrag gaat rechtstreeks naar de leverancier van de voorziening, zodat het geld altijd op de goede plek terecht komt.

5.2 Defence for Children

Defence for Children is een internationale kinderrechtenorganisatie die opkomt voor de rechten van kinderen. Het is onze missie om de naleving van kinderrechten in Nederland en wereldwijd te bewaken en te bevorderen op basis van het Kinderrechtenverdrag. Wij zetten ons in voor de meest kwetsbare kinderen door het geven van individueel juridisch advies via de Kinderrechtenhelpdesk, het doen van onderzoek en gerichte pleitbezorging aan nationale en lokale overheden.

De Kinderrechtenhelpdesk

De medewerkers van de Kinderrechtenhelpdesk geven juridisch advies aan kinderen, ouders, advocaten, hulpverleners en andere professionals. De Kinderrechtenhelpdesk ontvangt met regelmaat schrijvende vragen over kinderen die opgroeien in armoede. In deze zaken geeft Defence for Children juridisch advies en neemt indien nodig contact op met betrokken partijen om zo tot een oplossing te komen. In zaken waarin wij van mening zijn dat er sprake is van een kinderrechtenschending, kan er ook een kinderrechtenrapportage aan de rechter worden geschreven waarin wij ons standpunt naar voren brengen.

Onderzoek

Wanneer er meerdere vragen worden gesteld over hetzelfde onderwerp kan dit een signaal zijn voor problematiek die een grotere groep kinderen treft. Dit is aanleiding om de zaken die binnenkomen nader te analyseren. Op basis van de analyse besluiten we welke van de gesignaleerde problemen we verder oppakken om er voor te zorgen dat deze structureel worden opgelost.

Pleitbezorging

Defence for Children wil niet alleen voor het individuele kind het verschil maken, maar streeft naar wets- en beleidswijzigingen waardoor het in de toekomst niet meer nodig is voor het kind om onze Kinderrechtenhelpdesk te bellen. Op basis van signalen die binnenkomen op de Kinderrechtenhelpdesk stellen wij via pleitbezorging kinderrechtenschendingen aan de kaak in de politiek en media. Op het gebied van armoede- en schuldenproblematiek doen wij dit al langere tijd samen met Save the Children. In dit gezamenlijke lobbytraject vragen we aandacht voor de problemen van kinderen die opgroeien in armoede en zetten we ons in voor het zelfstandig recht van kinderen op sociale zekerheid.

6. Bronnenlijst

Blaak 2012

Blaak, M., e.a. (red.), *'Handboek Internationaal Jeugdrecht'*, Leiden: Defence for Children 2012.

Eropaf! 2018

Handreiking Voorkomen Huisuitzettingen 2018, Eropaf! 2018.

Planije e.a. 2017

Planije, M., De Lange, A., Kroon, H., *'Praktijktest toegankelijkheid maatschappelijke opvang 2017'*, Utrecht: Trimbosinstituut 2017.

Schuurs & Tielbeke 2017

Schuurs, M., Tielbeke, J., *'Zelfredzaam zonder dak'*, De Groene Amsterdammer 2017/51-52.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten 2017

Factsheet Landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang en beschermd wonen, Vereniging van Nederlandse gemeenten 2017.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten 2014

Handreiking Landelijke toegang maatschappelijke opvang, Vereniging van Nederlandse Gemeenten 2014.

Westert & De Groot 2017

Westert, J., De Groot, C., *'De zelfredzame dakloze. Over het eigen-kracht-criterium bij beslissingen over toegang tot maatschappelijke opvang'*, NJB 2017/44.

Colofon

Kinderrechten op straat

Problemen van kinderen in armoede op het gebied van onderdak en huisvesting

Auteur: mr. Mariëlle Bahlmann

ISBN 978-90-74270-39-7

Uitgave

Nationaal Fonds Kinderhulp en Defence for Children

Disclaimer

Aan de informatie en afbeeldingen, zoals die in deze publicatie worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend. Ondanks de voortdurende zorg en aandacht die zijn besteed aan de samenstelling van de publicatie en de daarin opgenomen gegevens, geeft de uitgever geen garanties op de volledigheid, juistheid of voortdurende actualiteit van de gegevens, noch van websites die op enigerlei wijze met de publicatie zijn verbonden.

Beeldmateriaal

Shutterstock

Contact

Nationaal Fonds Kinderhulp

Postbus 2130

7420 AC Deventer

Telefoon: +31 (0)57 061 18 99

E-mail: info@kinderhulp.nl

www.kinderhulp.nl

Defence for Children

Postbus 11103

2301 EC Leiden Nederland

Telefoon: +31 (0)71 516 09 80

E-mail: info@defenceforchildren.nl

www.defenceforchildren.nl

Een kind is geen nummer,

maar dit nummer is wel

belangrijk voor een kind

071 516 09 80

KINDERRECHTENHELPDESK

“Meerdere keren werd gedreigd mijn dochter bij mij weg te halen als er niet snel verandering zou komen in onze situatie, gewoon waar mijn dochter bij was. Hier had mijn dochter veel last van, ze werd angstig en verdrietig en kreeg last van hyperventilatie.”
(moeder, 35 jaar)

ISBN 978-90-74270-39-7

9 789074 270397 >

